

Bardzo Młoda Kultura 2023 Diagnoza wojewódzka — Podkarpacie

Operator wojewódzki
Centrum Kulturalne w Przemyślu

Opracowanie:
dr Wojciech Broszkiewicz

— Przemyśl, 2023 —

Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach programu Narodowego Centrum Kultury: Bardzo Młoda Kultura 2023–2025

Spis treści

Wstęp.....	3
1. Miejsce edukacji kulturowej w politykach publicznych na poziomie województwa.....	4
2. Zasoby instytucjonalne województwa podkarpackiego w zakresie edukacji kulturowej.....	8
3. Dotychczasowe obszary interwencji w ramach programu BMK w województwie podkarpackim...	13
4. Podsumowanie diagnoz lokalnych.....	19
Zakończenie	20
Spis map, wykresów, tabel i zestawień.....	22
Aneks	23

Wstęp

Program Bardzo Młoda Kultura – zgodnie z ideą sformułowaną przez Narodowe Centrum Kultury – zakłada *wykorzystywanie metod edukacji kulturowej do animowania zmian społecznych przyczyniając się do kreatywnego, sprawczego i innowacyjnego działania młodzieży, a także kształtowania u niej postaw oraz umiejętności: współpracy, zaufania społecznego i odpowiedzialności*. Główny cel Programu, którym jest rozwój podmiotowego uczestnictwa w młodzieży w kulturze ma zostać osiągnięty dzięki rozwojowi umiejętności młodzieży w zakresie krytycznego i twórczego uczestnictwa w kulturze, wspieraniu podmiotowości i umacnianiu tożsamości społeczności lokalnych w perspektywie nasilonego procesu interakcji kultur, wspieraniu twórczego i wrażliwego na lokalne konteksty społeczne wykorzystania wartości dziedzictwa kulturowego wspólnot lokalnych.¹

W ramach Programu przewidziano wsparcie partnerstw mających na za zdanie realizację inicjatyw skierowanych do młodzieży i będących odpowiedzią na zapotrzebowanie młodych osób w zakresie uczestnictwa w kulturze. W ramach BMK przewidziano również realizację badań diagnostycznych, w tym Diagnozy wojewódzkiej, których efektem jest niniejszy Raport.

Opracowanie to zgodnie z wytycznymi zawiera próbę określenia miejsca edukacji kulturowej w politykach publicznych, w tym na poziomie wojewódzkim i lokalnym; ocenę zasobów instytucjonalnych w województwie; identyfikacja dotychczasowych interwencji w ramach programu BMK w skali województwa oraz podsumowanie wniosków z diagnoz lokalnych.

¹ NCK, Bardzo Młoda Kultura, <https://www.nck.pl/dotacje-i-stypendia/dotacje/programy-dotacyjne-nck/bardzo-młoda-kultura> (Dostęp 30.09.2023).

1. Miejsce edukacji kulturowej w politykach publicznych na poziomie województwa

Stosując się do procedury realizacji tzw. badań zza biurka (z ang. *Desk Research*) podjęto zabiegi mające na celu ustalenie miejsca edukacji kulturowej w polityce publicznej na poziomie lokalnym, a ściślej w odniesieniu do województwa podkarpackiego. W tym celu sięgnięto do kluczowych dokumentów udostępnionych przez poszczególne podmioty władz rządowych i samorządowych województwa, a także placówek kultury o zasięgu wojewódzkim. Dzięki temu ustalono iż, pojęcie edukacji kulturowej (również w odmianach jak np. edukacja kulturalna) występuje w takich dokumentach jak:

1) dokumenty dotyczące stanu bieżącego, tj.:

1.1) Uchwała Nr 390 / 7804 / 22 Zarządu Województwa Podkarpackiego w Rzeszowie z dnia 24 maja 2022 r. w sprawie przyjęcia Raportu o stanie województwa podkarpackiego za 2021 r. i przekazania go pod obrady Sejmiku Województwa Podkarpackiego (392 strony). W uchwale tej o edukacji kulturowej wspomniano w kontekście takich przedsięwzięć jak: (1) *Projekt Bardzo Młoda Kultura*, przy czym mowa tu była o szkoleniach dla animatorów, podjętych inicjatywach, a także o badaniach diagnostycznych oraz ewaluacyjnych (s. 187-188); (2) *Letnia szkoła gry na cymbałach*, której zadaniem był m.in. wzrost kompetencji kulturowych oraz artystycznych mieszkańców regionu, m.in. poprzez rozwój edukacji kulturowej, m.in. poprzez przyczynienie się do ochrony tradycji związanych z grą na cymbałach (s. 192-193); (3) *Zakup audio-guide do oprowadzania po ekspozycjach Muzeum Historycznego w Sanoku wraz z utworzeniem aplikacji*, co miało na celu „zwiększenie oferty kulturalnej i turystycznej Muzeum Historycznego w Sanoku, a zarazem Województwa Podkarpackiego oraz rozwój edukacji kulturowej Województwa Podkarpackiego”, i jak stwierdzono zadanie to zostało wykonane (s. 195). Ponadto o edukacji kulturowej wspomniano tu w odniesieniu do *Współpracy z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego*, a ściślej w kontekście przygotowanie rocznego Programu współpracy Samorządu Województwa Podkarpackiego z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego i sprawozdania z jego realizacji. Edukację kulturową zaliczono tu do jednego z 14-stu celów szczegółowych, a konkretnie 10-tego, tj. „wspieranie inicjatyw służących rozwojowi edukacji kulturowej i animacji kultury” (s. 354).

1.2) Strategia Rozwoju Kultury Miasta Rzeszowa do roku 2020, Opracowane na zlecenie Urzędu Miasta Rzeszowa, Rzeszów 2014 (ss. 103) – działania kontynuowane – por. poniższy projekcie Strategii Rozwoju Kultury Miasta Rzeszowa na lata 2023-2030.

2) dokumenty zawierające plany działań, tj.:

2.1) Strategia rozwoju województwa – Podkarpackie 2030 (Samorząd Województwa Podkarpackiego, Rzeszów, wrzesień 2020 r.), przy czym w tym 167-mio stronicowym dokumencie kwestii kultury poświęcono dwie strony, w Rozdziale 2. *Kapitał ludzki i społeczny*, w podrozdziale *Kultura i dziedzictwo kulturowe* (s. 83-85), w części 2.3.1. *Tworzenie warunków dla upowszechniania kultury, rozwijania form działalności kulturalnej i interpretacji dziedzictwa wraz ze zwiększeniem kompetencji kulturowych mieszkańców* (s. 83). Mowa tu m.in. o inicjowaniu przedsięwzięć kulturalnych; tworzeniu bogatej oferty kulturalnej; a także stwarzaniu warunków sprzyjających wzrostowi kompetencji kulturowych oraz artystycznych mieszkańców regionu, m.in. poprzez rozwój edukacji kulturowej; jak również wsparciu twórców; promocji regionu oraz popularyzacja jego kultury; popularyzacja kultury i dziedzictwa kulturowego; oraz prowadzeniu badań w obszarze kultury. W dokumencie tym nie występuje definicja edukacji kulturowej, natomiast jej realizacji mają szczególnie sprzyjać takie działania jak: sieciowanie podmiotów zaangażowanych w tworzenie, ochronę, udostępnianie, popularyzację

kultury oraz dziedzictwa kulturowego w celu integracji działań w obszarze kultury; wykorzystanie kulturotwórczej roli uczelni i szkół; poprawa jakości, poszerzanie i budowa nowej infrastruktury kultury, a także budowa Podkarpackiej Galerii Słowa i Obrazu (nowej siedziby biblioteki wojewódzkiej w Rzeszowie) w celu podniesienia efektywności edukacji kulturowej i poziomu kształcenia ustawicznego oraz zwiększenia potencjału funkcjonalnego samorządowych instytucji kultury, a także artystycznego i architektonicznego potencjału regionu (2.3.2. *Wzmacnianie współpracy i partnerstwa na rzecz wykorzystania regionalnych zasobów dziedzictwa i kultury współczesnej jako potencjału rozwojowego*, s. 84-85). Edukacja kulturowa w dokumencie tym jest wzmiankowana dwa razy. *

2.2) w projekcie Strategii Rozwoju Kultury Miasta Rzeszowa na lata 2023-2030 (Rzeszów, 2023, ss. 106), edukacji kulturowej poświęcono odrębny Rozdział 6 Program edukacji kulturalnej (s. 70-87), w którym zawarto takie zagadnienia jak: założenia realizacyjne programu edukacji kulturalnej (tj. organizacja: spotkań muzealnych, teatralnych, fotograficznych, bibliotecznych, tzw. nocy tematycznych w instytucjach kultury, konkursów tematycznych, spotkań z twórcami, „darmowych” wystaw fotograficznych, malarskich i przedstawień teatralnych), grupy docelowe tego typu edukacji (tj. dzieci w wieku przedszkolnym oraz ze szkół podstawowych, uczniowie szkół średnich, studenci, osoby dorosłe, seniorzy, a także nauczyciele, przedsiębiorcy i emigranci z Ukrainy), proponowane działania (tj. realizacja zajęć dodatkowych w przedszkolach i szkołach, finansowanie dodatkowych zajęć kulturalnych w szkołach, współpraca z Podkarpacką Komisją Filmową oraz WDK w Rzeszowie, promocja dziedzictwa kulturowego, stworzenie laboratorium kulturalnego na bazie rzeszowskich uczelni oraz biznesu – promocja wirtualnej rzeczywistości lub gamingu, rozwijanie programu grantowego dla NGO-sów oraz zwiększenie dostępności edukacji kulturalnej dla osób ze szczególnymi potrzebami); analizę wystąpienia działań niepożądanych (tj. brak zainteresowania poszczególnych grup docelowych a także przedstawicieli biznesu w projekty, jak również brak nowej infrastruktury kulturalnej). Co istotne, wymienione działania stanowią kontynuację, modyfikację i poszerzenie przedsięwzięć prowadzonych w latach ubiegłych (np. przedstawionych we wspomnianej strategii z 2014 r.).

3) publikacje naukowe

Kwerenda zasobów biblioteki Uniwersytetu Rzeszowskiego pod kątem edukacji kulturalnej wykazała następujące pozycje:

3.1) Adam Horbowski, *Edukacja kulturalna jako system działań społeczno-wychowawczych* : (analiza systemowa i projekcja modelowa), Rzeszów 2000;

3.2) Grażyna Praweńska-Skrzypek, *Polityka kulturalna polskich samorządów. Wybrane zagadnienia*, Kraków 2003;

3.3) *Edukacja i animacja społeczno-kulturalna dorosłych: (diagnoza - potrzeby - prognozy)*, red. Adam Hoborowski, Jerzy Potoczny, Rzeszów 2007;

3.4) Wojciech Broszkiewicz, *Kapitał kulturowy młodego pokolenia Polski współczesnej: studium na przykładzie wybranych społeczności Podkarpacia*, Rzeszów 2010;

3.5) Teresa Mazepa, *Animacja kultury w praktyce edukacyjnej*, Rzeszów 2017;

3.6) *Muzyka jako przedmiot recepcji, refleksji pedagogicznej i badań interdyscyplinarnych*, red. Ewa Nidecka, Jolanta Wąsacz-Krztoń; Rzeszów 2017;

* Zgodnie z założeniami klasycznej metody badawczej służącej do badania przekazów, tj. analizy treści B. Berelsona istotność treści można mierzyć za pomocą liczby i obszerności ich wystąpień w danym tekście, uwzględniając oczywiście przy tym jego objętość.

3.7) Hubert Kotarski, *Podobni czy różni? : kapitał społeczno-kulturowy studentów z Polski, Słowacji, Węgier i Rumunii*, Rzeszów 2020;

3.8) Wojciech J. Cynarski, *Metodologia badań społecznych i antropologiczno-kulturowych w naukach o kulturze fizycznej i w obszarze turystyki*, Rzeszów 2021;

4) badania z zakresu kultury, zawierające aspekt edukacji kulturowej

4.1) Artur Kawa, Joanna Jęczalik, Oktawia Skakowska, *Kultura w czasie zarazy w województwie podkarpackim* (Rzeszów 2020), w którym m.in. przedstawiciele instytucji kulturalnych zwrócili uwagę, iż na opieszałość w działaniach podejmowanych przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, niezrozumienie istoty edukacji kulturalnej, w tym brak konkretnych wytycznych dla domów kultury i koncepcji wznowienia ich działalności (s. 14). Był to przy tym jedyny wątek poruszający kwestię edukacji omawianego typu;

4.2) raporty z badań ewaluacyjnych (6 opracowań) przeprowadzonych w ramach BMK w województwie podkarpackim, tj. Raporty z lat 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021 (realizacja i opracowanie Wojciech Broszkiewicz; Raport z 2016 r. we współautorstwie z Jerzym Michno);

4.3) raporty z badań diagnostycznych (6 opracowań) przeprowadzonych w ramach BMK w województwie podkarpackim, tj. 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021 (realizacja i opracowanie Wojciech Broszkiewicz; Raport z 2016 r. we współautorstwie z Jerzym Michno);

5) Pojęcie edukacji kulturowej nie występuje natomiast w takich dokumentach jak:

5.1) *Diagnoza Sytuacji Społeczno-Gospodarczej Województwa Podkarpackiego*, Regionalne Obserwatorium Regionalne (Rzeszów, lipiec 2019, ss. 614). W dokumencie mowa jest o kulturze i edukacji w ścisłych tych słów znaczeniach, tj. o ochronie dziedzictwa kulturowego, o infrastrukturze kulturalnej oraz uczestnictwie, a w przypadku edukacji o oświacie. Kontekstowo wspomina się o turystyce związanej z miejscami kultury, które w efekcie może skutkować zwiększeniem poziomu świadomości z zakresu kultury;

5.2) *Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej Miasta (jakościowa) Strategia Sukcesu Miasta Przemysła na lata 2014-2024* (Przemysł, marzec 2014), tj. Załącznik Nr 1 do Uchwały Nr 27/2014 Rady Miejskiej w Przemysłu z dnia 6 marca 2014 r. W dokumencie jest mowa o dziedzictwie kulturowym, potencjale kulturowym miasta, uczestnictwie w kulturze oraz o turystyce związanej z infrastrukturą kulturalną – por. Zestawienie 1.

Zestawienie 1. Edukacja kulturowa w poszczególnych dokumentach strategicznych, naukowych i raportach z badań

Nr pozycji	Treść odnosząca się do edukacji kulturowej	Uwagi
1.1	Informacja o przedsięwzięciach związanych z edukacją kulturową w województwie podkarpackim	Niewielka liczba tego typu inicjatyw, przy czym szczególnie ważną rolę (wskazanie na pierwszym miejscu) przypisano programowi BMK
1.2	Odrębny rozdział poświęcony edukacji kulturalnej	Kompleksowe opracowanie działań z zakresu edukacji kulturalnej, przy czym zasięg oddziaływania ograniczony generalnie do miasta Rzeszowa
2.1	Zauważono kwestię edukacji kulturowej	Kwestia edukacji kulturowej wzmiankowana jedynie dwa razy, a samo pojęcie nie zostało tu zdefiniowane
2.2	Odrębny rozdział poświęcony edukacji kulturalnej	Kompleksowe opracowanie działań z zakresu edukacji kulturalnej, przy czym zasięg oddziaływania ograniczony generalnie do miasta Rzeszowa
3.1-3.8	Edukacja kulturowa występująca w ujęciu ogólnym, tj. nie związanym bezpośrednio z Podkarpaciem (3.1, 3.3, 3.5). Bardzo szczegółowe ujęcie kwestii edukacji kulturowej (3.6). Opracowania ogólnopolskie wzmiankujące o Podkarpaciu (3.2). Publikacje zawierające wątki dotyczące edukacji kulturowej, w kontekście Podkarpacia (3.4, 3.7)	Niewielka liczba publikacji dotyczących edukacji kulturowej jako takiej. Brak opracowania dotyczącego edukacji kulturowej na Podkarpaciu.
4.1	Zauważenie problemu edukacji kulturowej w kontekście pandemii.	Wyjątkowa wzmianka o kwestii edukacji kulturowej.
4.2	Sześć kompleksowych raportów sporządzonych na zlecenie CK w Przemysłu wg wytycznych NCK dotyczące realizacji inicjatyw zrealizowanych w ramach BMK	Opracowania skupiające się wyłącznie na realizacji Programu BMK
4.3	Sześć kompleksowych raportów sporządzonych na zlecenie CK w Przemysłu wg wytycznych NCK dotyczące realizacji inicjatyw zrealizowanych w ramach BMK	Opracowania dotyczące stanu edukacji kulturalnej w województwie podkarpackim w kontekście realizacji Programu BMK
5.1-5.2	Istotne dokumenty niezawierające odniesienia do kwestii edukacji kulturowej.	Brak jednoznacznej uwagi poświęconej zagadnieniu edukacji kulturowej.

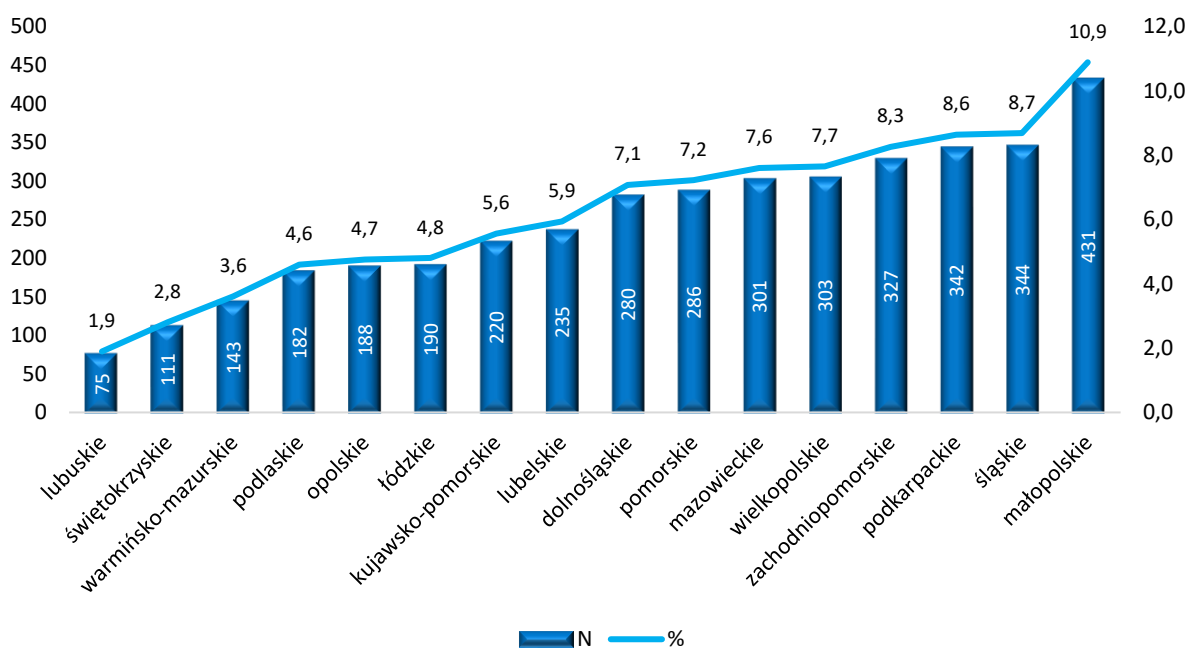
Źródło: opracowanie własne.

Podsumowując można zauważyć, że wraz ze wzrostem ogólności dokumentu maleje prawdopodobieństwo szczegółowego odniesienia się do kwestii edukacji kulturowej, choć należy zaznaczyć, że w dokumencie z 2021 r. podkreślono nie tylko wagę Programu BMK dla województwa podkarpackiego jako takiego, ale zwrócono poruszono również kwestię wagi badań realizowanych w jego ramach. Na niższym poziomie administracyjnym pojawia się przykład stolicy województwa, tj. Rzeszowa, gdzie kwestii edukacji kulturalnej poświęcono relatywnie dużo uwagi oraz np. Przemysła, gdzie zagadnienie to jest potraktowane kontekstowo. Tym samym można stwierdzić, że miejsce edukacji kulturalnej w polityce regionalnej zależy do świadomości władz w tym zakresie, ale także od możliwości finansowych mogących być przeznaczonych na tego typu działalność (poziom województwa, stolica województwa vs. pozostałe miasta regionu).

2. Zasoby instytucjonalne województwa podkarpackiego w zakresie edukacji kulturowej

Województwo podkarpackie pod względem liczby ośrodków kultury (tj. centrów, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic) z 344 placówkami tego typu mieściło się na trzecim miejscu w kraju, po takich województwach jak małopolskie i śląskie. Podkarpackie ośrodki kultury stanowią ok. 9% ogółu tego typu podmiotów w Polsce – por. Wykres 1.

Wykres 1 Liczba ośrodków kultury w Polsce w 2022 r. w poszczególnych województwach wraz z odsetkami (N=3958)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Uwzględniając natomiast liczbę mieszkańców w poszczególnych polskich województwach przypadających na jeden ośrodek kultury można zauważyć, że w województwie podkarpackim było to ok. 6 tys. osób. Maksymalną wielkość w tym względzie odnotowano w województwie mazowieckim (ok. 18,3 tys. mieszkańców), a minimalną w województwie opolskim, tj. ok. 5 tys. osób. W tym zestawieniu województwo podkarpackie zajmuje trzecie miejsce (po wspomnianym opolskim, ale również zachodniopomorskim) pod względem dostępności ośrodków kultury mierzonym podążą miejsc* – por. Mapa 1.

* Należy przy tym zauważyć, że w 2022 r. województwo podkarpackie pod względem liczby ludności 2 079 098 stanowiło ok. 5,5% ogółu ludności Polski (37 766 327) i zajmowało pod tym względem 8 miejsce wśród wszystkich 16 województw (Źródło: GUS).

Mapa 1. Liczba mieszkańców przypadająca na jeden ośrodek kultury w poszczególnych województwach w Polsce w 2022 r.

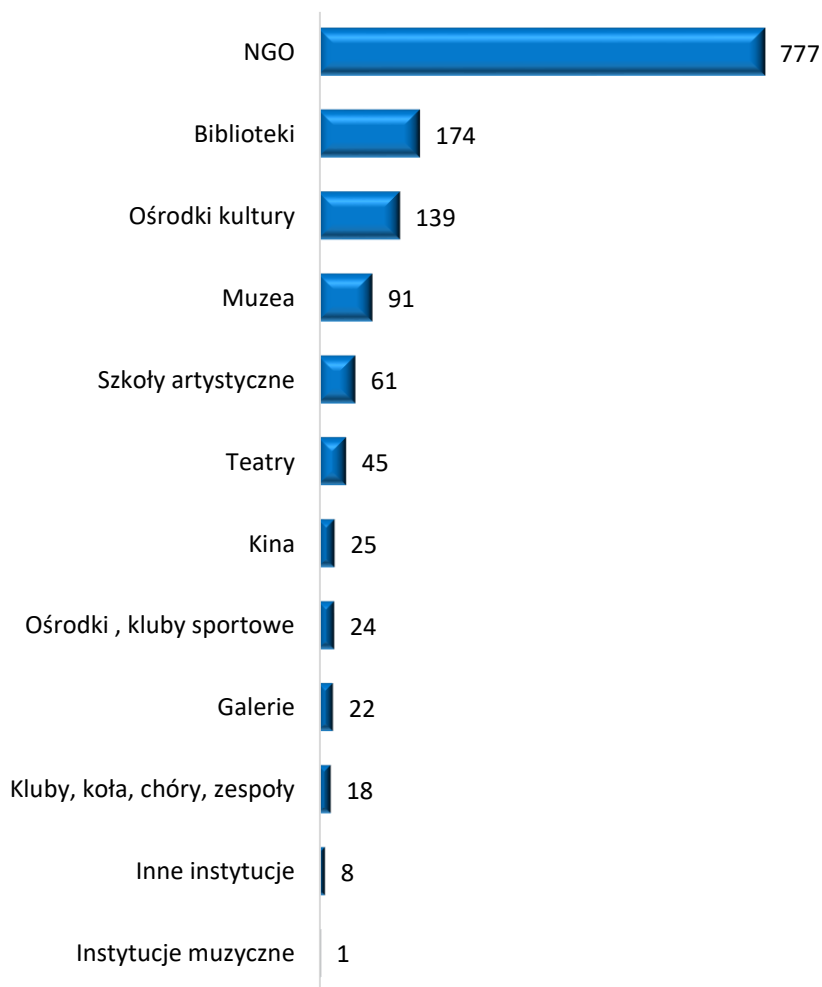

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W 2016 r. zgodnie z wytycznymi CK w Przemysłu została przygotowana baza danych instytucji i organizacji działających w sferze kultury w województwie podkarpackim. Łącznie było to 1385 podmiotów, nie licząc indywidualnych animatorów kultury, placówek przedszkolnych i szkolnych, a także podkarpackich uczelni oraz instytucji i organizacji wyznaniowych, które również mają do odegrania istotną rolę w odniesieniu do działań z zakresu edukacji kulturowej. Wśród tych podmiotów największy udział miały organizacje pozarządowe, które stanowiły ponad połowę ogółu rekordów we wspomnianej bazie (ok. 56%)*. Licznie reprezentowane były także biblioteki (ok. 13%) i ośrodki kultury (ok. 10%). Ponadto były to muzea, szkoły artystyczne, teatry, kina, ośrodki i kluby sportowe, galerie, kluby, koła, chóry, zespoły, inne instytucje oraz instytucja muzyczna (Filharmonia Podkarpacka) – por. Wykres 2.

* Bez placówek oświatowych, za wyjątkiem szkół artystycznych.

Wykres 2 Liczba podmiotów składających się na infrastrukturę kulturalną w województwie podkarpackim w 2016 r. (N=1385)

Źródło: opracowanie własne.

W 2022 r. zostało zrealizowanych łącznie 19 przedsięwzięć w partnerstwie z instytucjami lub organizacjami spoza miasta będącego siedzibą Centrum Kulturalnego w Przemyślu (szczegółowy wykaz zawiera Zestawienie 4. zamieszczone w Aneksie). Wśród współorganizatorów wydarzeń kulturalnych dominowały instytucje kultury. Ponadto były to również stowarzyszenia, władze samorządowe oraz instytucje i organizacje kościelne – por. Zestawienie 2.

Zestawienie 2. Wykaz poszczególnych kategorii podmiotów sfery kultury współpracujących z CK w Przemyślu w 2022 r. przy organizacji wydarzeń kulturalnych wg miejscowości

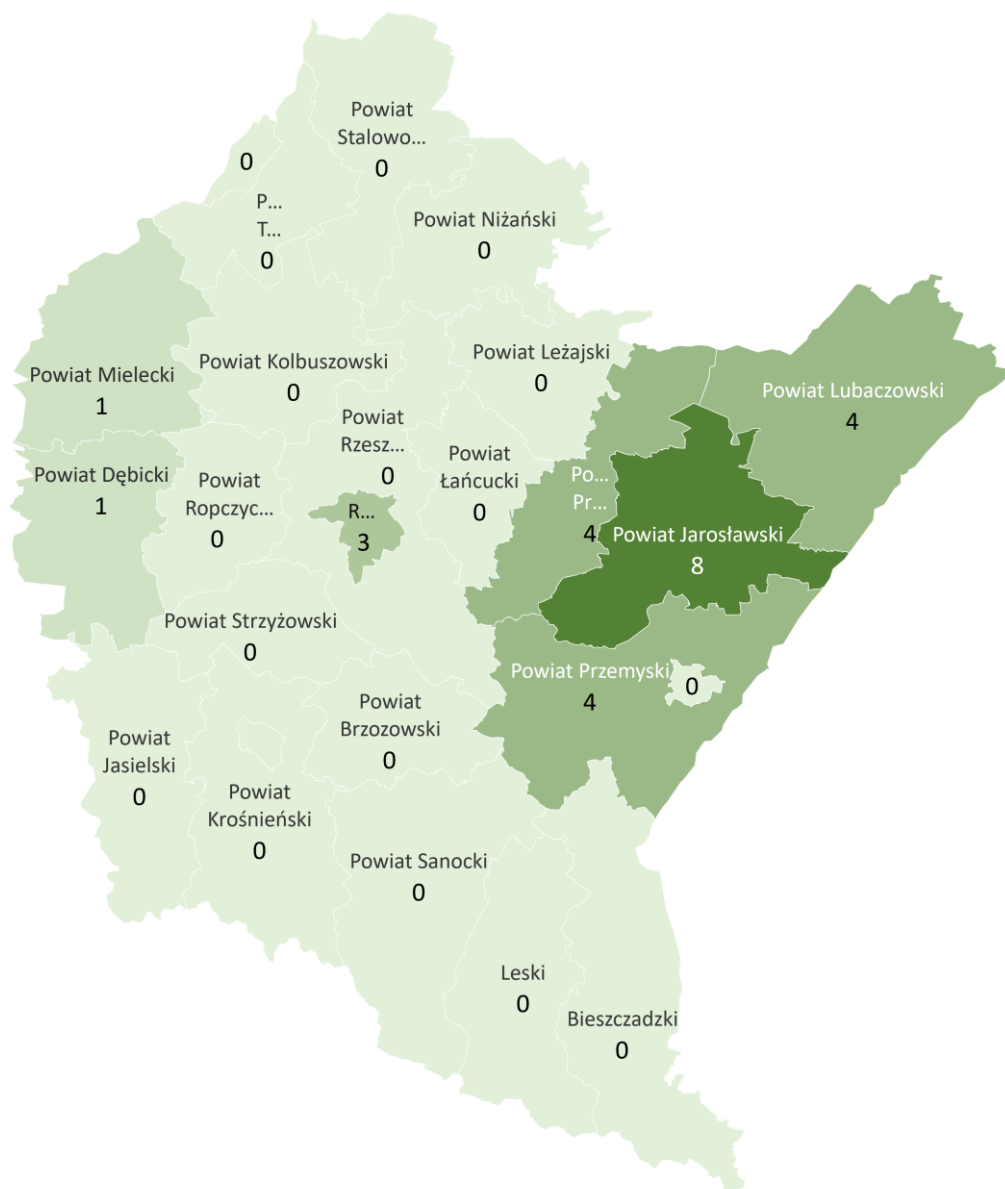
Lp.	Miejscowość	Gmina	Powiat	Partner				
				samorządowe władze	instytucje kultury	stowarzyszenie	parafia	inne, jakie
1.	Bircza	Bircza	przemyski		x			
2.	Bolestraszyce	Żurawica	przemyski					Arboretum
3.	Dębica	-	dębicki		x			
4.	Dubiecko	Dubiecko	przemyski		x			
5.	Gać	Gać	przeworski		x			
6.	Horyniec Zdrój	Horyniec Zdrój	lubaczowski		x			
7.	Jarosław**	-	jarosławski		x			
8.	Jawornik Polski	Jawornik Polski	przeworski	x	x	x		
9.	Kalwaria Paławska	Fredropol	przemyski					klasztor
10.	Kańczuga	Kańczuga	przeworski		x			
11.	Lubaczów*	-	lubaczowski		x		x	
12.	Mielec	-	mielecki		x			
13.	Morawsko	Jarosław	jarosławski	x		x		
14.	Pawłosiów*	Pawłosiów	jarosławski	x	x	x	x	
15.	Pruchnik	Pruchnik	jarosławski		x			
16.	Radymno	Radymno	jarosławski		x	x	x	
17.	Rzeszów**	Rzeszów	Rzeszów		x	x		
18.	Stary Dzików	Stary Dzików	lubaczowski		x			
19.	Zarzecze	Zarzecze	przeworski		x			

*Dwa przedsięwzięcia; **Trzy przedsięwzięcia.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych CK w Przemyślu.

CK w Przemyślu w 2022 r. najwięcej przedsięwzięć zorganizowało z podmiotami z powiatu jarosławskiego (8). Ponadto partnerami czterech inicjatyw były instytucje lub organizacje z powiatów lubaczowskiego, przemyskiego oraz przeworskiego, trzech z Rzeszowa, a po jednej z powiatów dębickiego i mieleckiego. Dane te nie sumują się do 19 przedsięwzięć z uwagi na to, że w kilku przypadkach miała miejsce współpraca z kilkoma partnerami. Jak widać oddziaływanie CK w Przemyślu w ubiegłym roku koncentrowało się głównie na północno-wschodniej części województwa podkarpackiego – por. Mapa 2.

Mapa 2. Powiaty będące siedzibami partnerów CK w Przemyślu w organizacji wydarzeń kulturalnych w 2022 r.

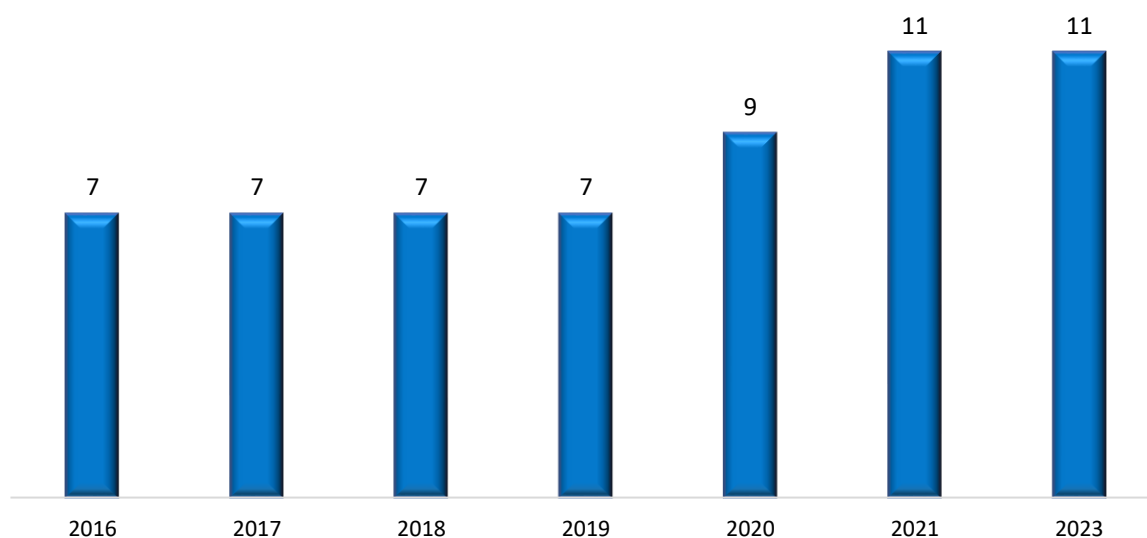

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych CK w Przemyślu.

3. Dotychczasowe obszary interwencji w ramach programu BMK w województwie podkarpackim

W latach 2016-21 w ramach Projektu Bardzo Młoda Kultura zostało zrealizowanych 59 projektów, przy czym w latach 2016-2019 przeprowadzono po 7 inicjatyw rocznie, a w związku z bardzo dużym zainteresowaniem omawianym tu przedsięwzięciem Operator regionalny w województwie podkarpackim, tj. CK w Przemysłu zdecydowało o zwiększeniu przyznawanego wsparcia do 9 projektów w 2020 r. i do 11 działań w latach 2021 i 2023. Wiązało się to m.in. ze zwiększeniem ze strony Operatora nakładów finansowych przeznaczonych ogółem na omawiane tu inicjatywy z zakresu edukacji kulturowej – por. Wykres 3.

Wykres 3. Liczba projektów w ramach BMK w woj. podkarpackim w latach 2016-21 oraz w 2023 r. (N=59)

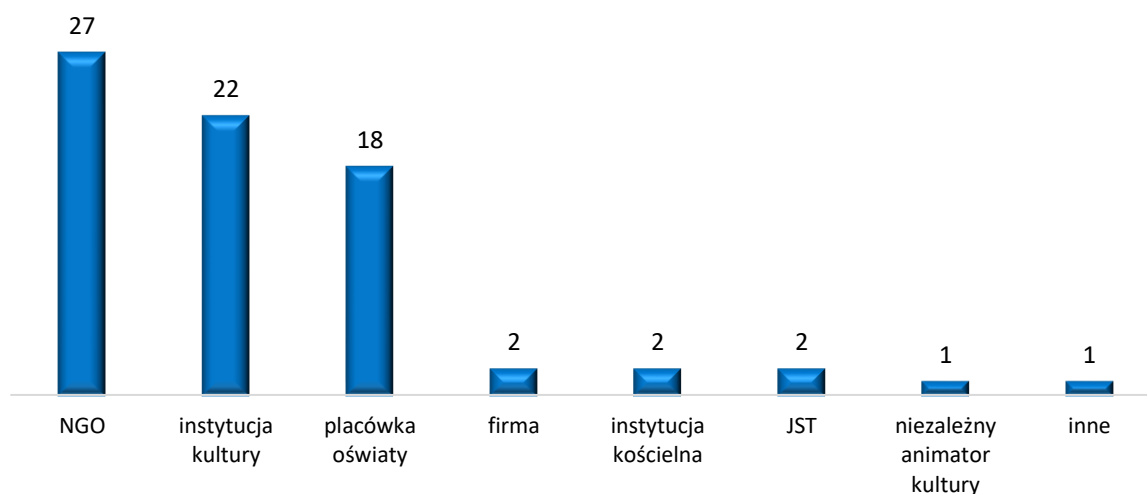
Źródło: opracowanie własne.

Obszary tematyczne inicjatyw w poszczególnych latach były bardzo zróżnicowane, tj. sięgały do bardzo dużego wachlarza aktywności kulturalnej począwszy od literatury i teatru, przez malarstwo tradycyjne (np. pisanie ikon), po współczesne (jak np. Street Art), rzeźbę i rękodzieło, muzykę i słuchowisko radiowe, taniec i śpiew, a także kulinaria, aż po film i nowoczesne technologie.*

Wspomniane inicjatywy z lat 2016-21 zostały zrealizowane przez ogółem 75 podmiotów, a w tym: NGO-sy (27); instytucje kultury (22); placówki oświaty (18); firmy (2); instytucje kościelne (2); JST (2); niezależnego animatora kultury (1) i inne, jak nadleśnictwo (1) – por. Wykres 4. oraz Tabela 1. zawierająca szczegółowy wykaz wspomnianych podmiotów (zamieszczona w Aneksie).

* Szczegółowe omówienie tematyki poszczególnych inicjatyw można znaleźć w Raportach ewaluacyjnych z lat 2016-21.

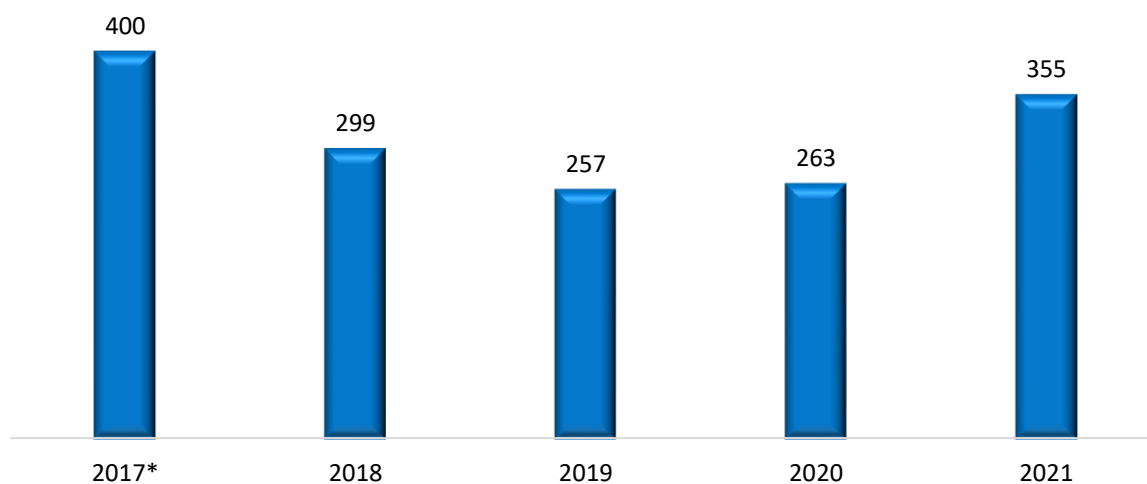
Wykres 4 Typy podmiotów realizujących inicjatywy w ramach BMK w latach 2016-21 i w 2023 r. (N=75)

Źródło: opracowanie własne.

O skali oddziaływania BMK w województwie podkarpackim świadczy fakt, iż lokalni animatorzy kultury w jej ramach dotarli ze swoimi działaniami do min. półtora tysiąca osób, w zdecydowanej większości młodych*. Przy czym należy tu zaznaczyć, iż znaczna część inicjatyw trafiała ze swym przekazem do całych społeczności lokalnych. Tym samym biorąc pod uwagę także bierne uczestnictwo, tj. występowania w roli odbiorców treści wypracowanych w ramach BMK liczba osób mających styczność z tym Programem można liczyć w tysiącach – por. Wykres 5.

Wykres 5. Liczba bezpośrednich uczestników BMK na podkarpaciu w latach 2017-21

*Dane szacunkowe. W 2016 r. nie zebrano tego typu danych szczegółowych.

Źródło: opracowanie własne.

Na przestrzeni ponad 7 lat działalności w ramach BMK w województwie podkarpackim (z przerwą w 2022 r., kiedy to Program w ogóle nie był realizowany) wśród grup docelowych założyły się takie jak: dzieci, młodzież młodsza, młodzież starsza. W niektórych projektach brały udział także osoby niepełnosprawne. W większości przypadków beneficjentami tych przedsięwzięć byli także nauczyciele, członkowie społeczności lokalnych, seniorzy i lokalni artyści – por. Zestawienie 3.

* W niektórych projektach uwzględniających działania na rzecz łączności międzypokoleniowej beneficjentami byli też rodzice i dziadkowie młodych uczestników BMK.

Zestawienie 3. Kategorie wiekowe i społeczno-zawodowe grup docelowych inicjatyw zrealizowanych w ramach BMK w województwie podkarpackim w latach 2016-21

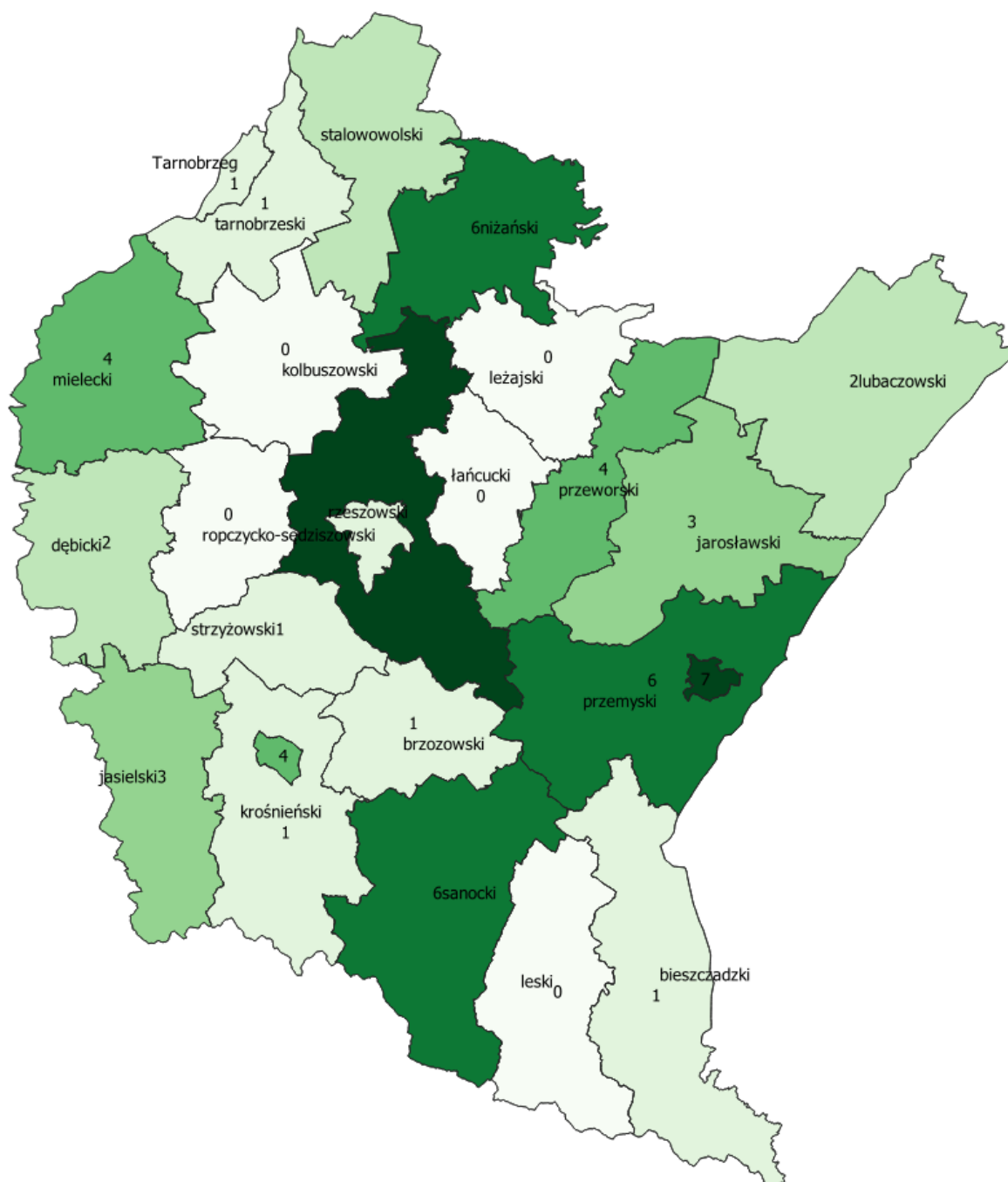
Lp.	Rok	dzieci (do 14 r.ż.)	młodzież (15-24 r.ż.)	dorośli (25 lat i w.)	niepełnosprawne osoby	nauczyciele	członkowie społ. lokalnej	seniorzy	lokalni artyści
1.	2021	x	x	x	x	x	x	x	x
2.	2020	x	x	x		x	x		x
3.	2019	x	x	x		x	x	x	x
4.	2018	x	x	x	x	x	x	x	x
5.	2017	x	x	x		x	x	x	x
6.	2016	x	x	x		x	x	x	x

Źródło: opracowanie własne.

W samym tylko 2021 r. realizacja 11 inicjatyw przyniosła w efekcie nabycie szeregu nowych umiejętności i podniesienie poziomu tzw. kompetencji miękkich oraz wzmocnienie międzyludzkich relacji, tj. np. integracja grupowa, integracja w ramach społeczności lokalnej, kształtowanie się świadomości dziedzictwa kulturowego oraz wrażliwości estetycznej. W przypadku wszystkich inicjatyw wyróżniono aż 58 tego typu uzyskanych efektów – por. Aneks Zestawienie 5.

Ogółem wspomniane 59 inicjatyw w ramach Programu BMK z lat 2016-21 oraz w 2023 r. zostało zrealizowanych w miejscowościach z 21 podkarpackich powiatów (na łącznie 25 powiatów, a w tym 4 miastach na prawach powiatu), a w tym: Przemyśl, powiat rzeszowski – po 7; niżański, przemyski, sanocki – po 6; Krosno, mielecki, przeworski – po 4; jarosławski, jasielski – po 3; dębicki, lubaczowski, stalowowolski – po 2; bieszczadzki, brzozowski, kolbuszowski, krośnieński, Rzeszów, strzyżowski, Tarnobrzeg, tarnobrzeski – po 1. BMK nie zagościła dotąd w 4 podkarpackich powiatach, tj. w leskim, leżajskim, łańcuckim oraz ropczycko-sędziszowskim – por. Mapa 3.

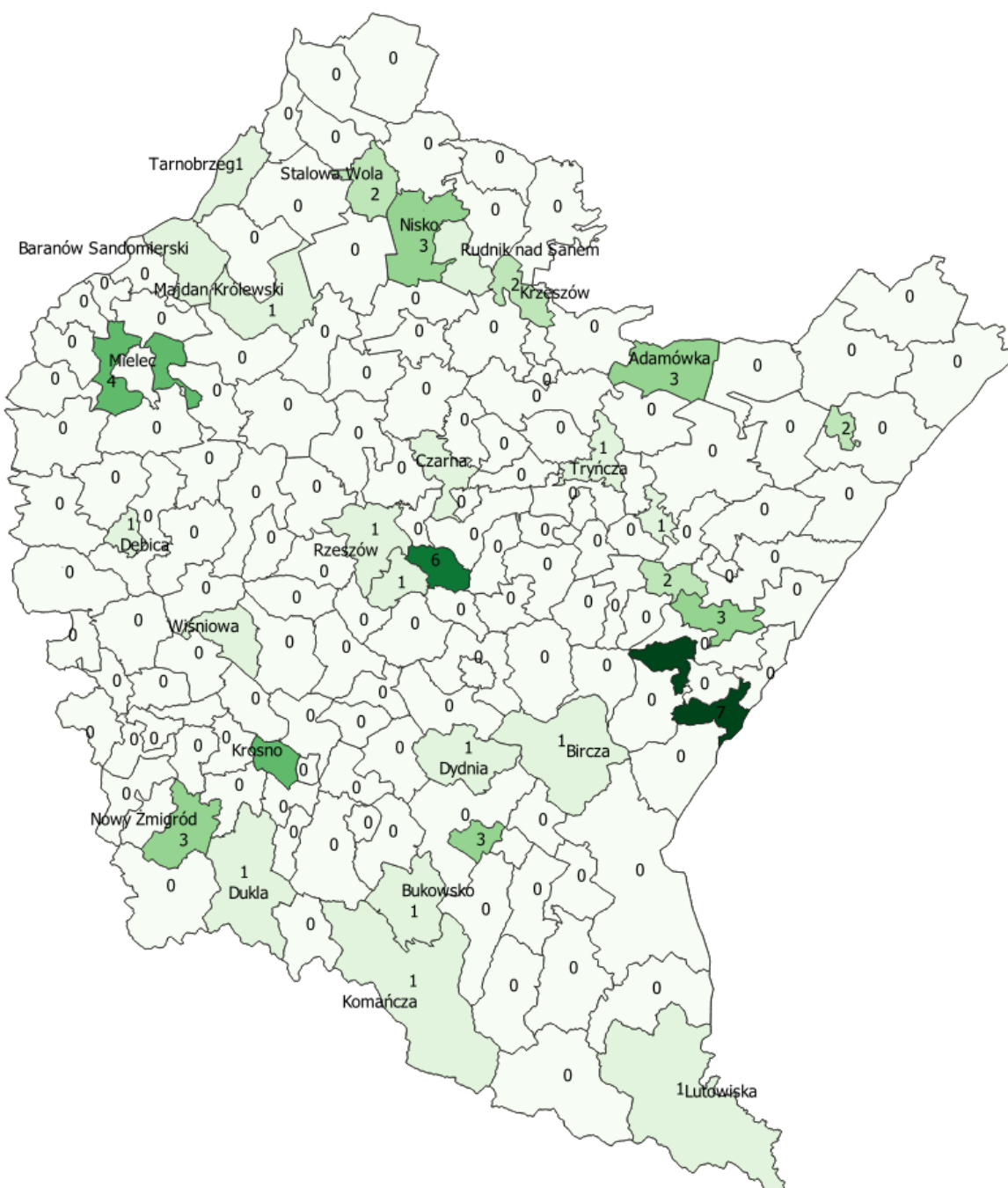
Mapa 3 Realizacja inicjatyw w ramach BMK w latach 2016-21 i w 2023 r. wg powiatów

Źródło: opracowanie własne.

Uwzględniając natomiast podkarpackie gminy, można zauważyć, że na 160 gmin w latach 2016-19 i w 2023 r. zrealizowano poszczególne inicjatywy w ramach BMK w 31 z nich, tj.: Przemyśl – 7; Chmielnik – 6; Krosno, Mielec – po 4; Adamówka, Nisko, Nowy Żmigród, Orły, Sanok – po 3; Chłopice, Komańcza, Krzeszów, Lubaczów, Stalowa Wola, Żurawica – po 2; Baranów Sandomierski, Bircza, Bukowsko, Czarna, Dębica, Dukła, Dydnia, Jarosław, Lutowiska, Majdan Królewski, Rudnik nad Sanem, Rzeszów, Tarnobrzeg, Tryńcza, Tyczyn, Wiśniowa – po 1 – por. Mapa 4.

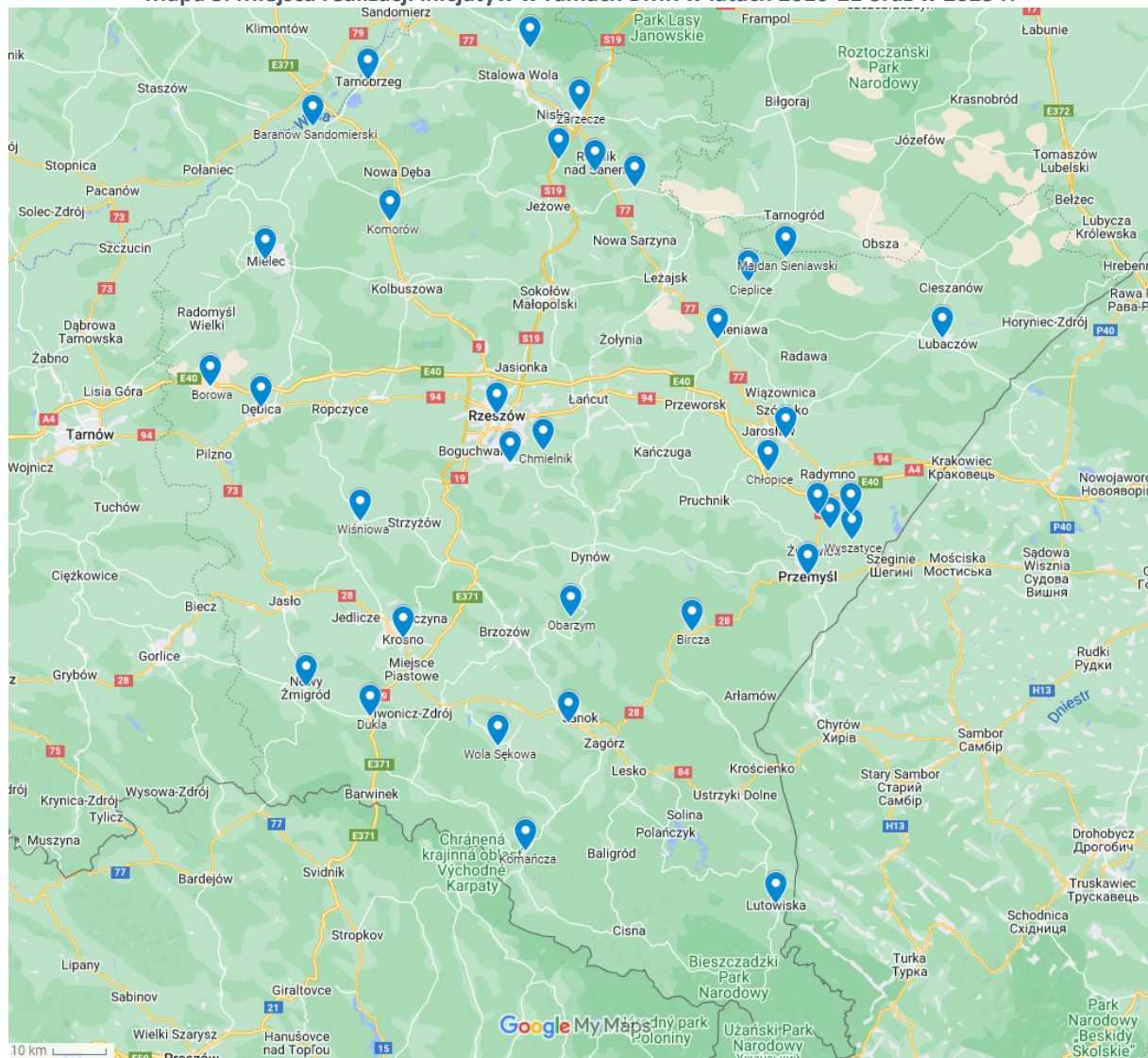
Mapa 4 Realizacja inicjatyw w ramach BMK w latach 2016-21 i w 2023 r. wg gmin

Źródło: opracowanie własne.

Projekty w ramach BMK w latach 2016-21 oraz w 2023 r. zostały zrealizowane łącznie w 35 podkarpackich miejscowościach, a w tym w 14 miastach i 21 wsiach, tj.: Przemysł – 7; Chmielnik – 6; Krosno, Mielec – po 4; Nowy Żmigród, Sanok – po 3; Chłopice, Cieplice, Komańcza, Krzeszów, Lubaczów, Nowosielec, Stalowa Wola, Wyszatyce – po 2; Baranów Sandomierski, Bircza, Borowa, Dębica, Dukla, Jarosław, Komorów, Lutowiska, Majdan Sieniawski, Małkowiec, Niziny (gm. Orły), Obarzym, Orły, Rudnik nad Sanem, Rzeszów, Tarnobrzeg, Tryńcza, Tyczyn, Wiśniowa, Wola Sękowa, Zarzecze – po 1 – por. Mapa 5 oraz Aneks Tabela 2.

Mapa 5. Miejsca realizacji inicjatyw w ramach BMK w latach 2016-21 oraz w 2023 r.

Źródło: opracowanie własne.

4. Podsumowanie diagnoz lokalnych

Na podstawie Diagnoz lokalnych przeprowadzonych przez realizatorów partnerstw można stwierdzić, że infrastrukturalne zasoby należące do sfery kultury są wykorzystywane przez młodzież w znacznym zakresie. Przy czym ewentualny brak korzystania z tego typu oferty wynika z faktu jej niecałkowitego dopasowania do potrzeb młodych osób. Mowa tu głównie o miejscach spotkań dla młodych, a co istotne jednoznacznie podkreślano tu że nie chodzi o całe rodziny (tj. dzieci i rodziców), ale wyłącznie o młodzież, tj. grupy rówieśnicze. Co więcej, miejsca takie powinny być współorganizowane, a później zarządzane w jak najszerszym stopniu przez ich młodych użytkowników. Natomiast w przypadku zinstytucjonalizowanych form uczestnictwa w kulturze ważnym aspektem byłoby konsultowanie oferty z młodzieżą (działania diagnostyczne), tak aby była ona jak najbardziej dopasowana do rzeczywistych potrzeb młodych ludzi. Należy tu podkreślić, że z Diagnoz lokalnych wynika, iż animatorzy kultury w wielu miejscach w tej kwestii postępują zgodnie z oczekiwaniami młodych osób.

W odniesieniu do uczestnictwa w kulturze zauważalne jest, że młodzież w największym zakresie korzysta z dóbr kultury tych najbardziej dostępnych pod względem infrastrukturalnym i z uwagi na koszty. Mowa tu o słuchaniu muzyki, oglądaniu filmów oraz aktywności w mediach społecznościowych. Wyraźnie zaznacza się przy tym dysproporcja pomiędzy ilością czasu (intensywnością aktywności) w przypadku odbioru i tworzenia przekazów kulturowych. Badani młodzież dużo więcej czasu spędza na obiorze tego typu treści, niż na ich tworzeniu. Jest to też wypadkową wieku młodych osób, przy czym jak wykazały badania młodzież młodsza i starsza głównie ogląda filmy, a młode osoby w wieku szkoły średniej częściej niż pozostali respondenci sięgają po książki (istnieje tu prawdopodobieństwo, że w jakiejś mierze może chodzić o lektury szkolne). Ogólnie jednak najbardziej w tym kontekście popularne było śpiewanie.

Pozytywny odzew z jakim spotkały się wśród młodzieży badania diagnostyczne pozwalają stwierdzić, że docenia ona dążenie animatorów kulturowych, i ogólnie osób dorosłych do zapoznania się z jej rzeczywistymi potrzebami związanymi z uczestnictwem w kulturze. W znacznej mierze realizowane partnerstwa są właśnie odpowiedzią na tego typu oczekiwania młodych osób.

W odniesieniu do wytycznych dotyczących realizacji projektów należy podkreślić, iż podstawową dyrektywą wynikającą z dokonanych ustaleń jest zapewnienie młodym osobom poczucia podmiotowości i sprawstwa w kwestii uczestnictwa w kulturze.

Zakończenie

Przegląd dokumentów strategicznych województwa podkarpackiego pozwala stwierdzić, iż zagadnienie edukacji kulturalnej na poziomie wojewódzkim jest dostrzegane, aczkolwiek nie jest mu poświęcane zbyt dużo uwagi. Sytuacja ta zmienia się na niższych szczeblach administracyjnych, przy czym nie ma tu automatyzmu. Jeśli bowiem jest ona istotnym elementem w strategii stolicy województwa, to już np. w przypadku dostępnych dokumentów tego typu dotyczących takiego miasta jak Przemysł nie znajduje ona bezpośredniego odniesienia. Natomiast w działalności poszczególnych instytucji kultury edukacja kulturalna znajduje się w centrum zainteresowania, i to zarówno w placówkach o charakterze wojewódzkim, jak również ośrodków lokalnych, tj. miejskie i wiejskie domy lub ośrodki kultury. Co oczywiste szczególną rolę odgrywają tu animatorzy kulturowi pracujący w tego typu podmiotach. W tym kontekście doniosłe znaczenie ma aktywność Centrum Kulturalnego w Przemysłu, które od początku Programu Bardzo Młoda Kultura jest Operatorem regionalnym tego przedsięwzięcia w województwie podkarpackim.

Przeprowadzona kwerenda publikacji dotyczących stricte edukacji kulturowej, a w tym szczególnie w wymiarze lokalnym, tj. w odniesieniu do województwa podkarpackiego wykazała, że nie znajduje się ona w kręgu zainteresowania zbyt dużej liczby teoretyków i badaczy. Można wręcz zauważyć, że działalność badawcza w ujęciu regionalnym skupia się w działalności Centrum Kulturalnego w Przemysłu zlecającego realizację diagnoz i ewaluacji w ramach programu BMK.²

Dane statystyczne GUS pokazały, iż zasoby instytucjonalne w województwie podkarpackim w kontekście placówek kultury są znaczące. Biorąc pod uwagę liczbę ośrodków kultury można zauważyć, iż Podkarpacie znajduje się na trzecim miejscu w kraju po województwie małopolskim i śląskim. Przy czym w województwie podkarpackim w 2022 r. było dwa podmioty omawianego typu mniej, niż w śląskim, ale już 15 więcej niż w czwartym w tym rankingu województwie zachodniopomorskim. Także uwzględnienie liczby osób przypadających na jedną placówkę kultury pokazuje Podkarpacie w bardzo dobrym świetle, gdyż tylko w dwóch województwach to „obłożenie” instytucji kultury jest niższe, i w 2022 r. były to województwa opolskie i zachodniopomorskie, gdzie liczba ta wynosiła ok. 5 tys. osób. Na Podkarpaciu było to prawie 6,1 tys. osób. Nie oznacza to jednak, że placówki kultury znajdują się we wszystkich podkarpackich gminach. Co więcej, przynajmniej w jednej z nich, w której nota bene jest realizowane partnerstwo w ramach BMK w bieżącym roku, brak takiego ośrodka był wskazywany jako jedna z głównych bolączek tamtejszej społeczności lokalnej. Tym bardziej należy docenić fakt, iż w tego typu przypadkach często rolę takich placówek przejmują biblioteki, przedstawiciele lokalnych szkół, stowarzyszenia lub tzw. niezależni animatorzy kultury. Jest to kolejny dowód na istotne znaczenie działalności osób zajmujących się animacją kulturową w lokalnych wspólnotach.

W odniesieniu do dotychczasowych interwencji w ramach programu BMK w skali województwa należy zauważyć, iż Operator regionalny, tj. CK w Przemysłu podjęło się już po raz siódmy (7 rok) zdania organizacji i koordynacji tego przedsięwzięcia. Wątro to podkreślić nie tylko z uwagi na posiadane doświadczenie w tym względzie, ale również w kontekście tego, iż w bieżącym roku po raz pierwszy nie wszystkie polskie województwa wydelegowały swoje przedstawicielstwa do grona regionalnych operatorów, i tym samym zrezygnowały z uczestnictwa w BMK. Może to świadczyć o relatywnie dużym wysiłku organizacyjnym związanym z realizacją Programu, którego podjęcie się nie było sprawą oczywistą. W trakcie trwania BMK na Podkarpaciu, tj. od 2016 r. (z przerwą w 2022 r.) zrealizowano 59 inicjatyw, a co istotne dążono do tego, aby z biegiem lat było ich coraz więcej. Łącznie z 2023 r. liczba podmiotów zaangażowanych w te przedsięwzięcia wyniosła 75, i były to ośrodki kultury, NGO-sy,

² Raporty diagnostyczne i ewaluacyjne dotyczące województwa podkarpackiego są dostępne na oficjalnej stronie Bardzo Młodej Kultury na Podkarpaciu istniejącej pod egidą CK w Przemysłu. Ogółem jest to 6 diagnoz i 6 ewaluacji z lat 2016-21. Bardzo Młoda Kultura, Podkarpacie 2023-25 <https://bmk-ck.pl/publikacje/> (Dostęp: 30.09.2023).

placówki edukacyjne, przedstawiciele samorządów, organizacji kościelnych i niezależni animatorzy. W ujęciu przestrzennym BMK trafiła do większości powiatów, a w tym łącznie do 31 gmin, co można znać za znaczące osiągnięcie. Ponadto w latach 2016-21 bezpośrednich beneficjentów Programu w województwie podkarpackim było szacunkowo ok. 1,5 tys., a wraz z pośrednimi odbiorcami przekazów kulturowych wytworzonych w ramach BMK było to co najmniej kilka tysięcy osób.

Podsumowując diagnozy lokalne należy podkreślić wyraźne zaangażowanie w ich realizację ze strony animatorów kulturowych oraz młodzieży, które pozwoliło uzyskać interesujący materiał badawczy. Z pozyskanych danych wynika, iż realizatorzy partnerstw swoje pomysły na inicjatywy zgłoszone do BMK zaczerpnęli wprost od młodych osób należących do ich społeczności lokalnych. Tym samym można stwierdzić, iż podjęte przedsięwzięcia spełniają oczekiwania młodzieży dotyczące ich kontaktów z kulturą, a co szczególnie cenne z akcentem na jej czynne w nich uczestnictwo.

Spis map, wykresów, tabel i zestawień

Mapa 1. Liczba mieszkańców przypadająca na jeden ośrodek kultury w poszczególnych województwach w Polsce w 2022 r.	9
Mapa 2. Powiaty będące siedzibami partnerów CK w Przemysłu w organizacji wydarzeń kulturalnych w 2022 r.	12
Mapa 3 Realizacja inicjatyw w ramach BMK w latach 2016-21 i w 2023 r. wg powiatów.....	16
Mapa 4 Realizacja inicjatyw w ramach BMK w latach 2016-21 i w 2023 r. wg gmin	17
Mapa 5. Miejsca realizacji inicjatyw w ramach BMK w latach 2016-21 oraz w 2023 r.	18
Wykres 1 Liczba ośrodków kultury w Polsce w 2022 r. w poszczególnych województwach wraz z odsetkami (N=3958)8	
Wykres 2 Liczba podmiotów składających się na infrastrukturę kulturalną w województwie podkarpackim w 2016 r. (N=1385).....	10
Wykres 3. Liczba projektów w ramach BMK w woj. podkarpackim w latach 2016-21 oraz w 2023 r. (N=59).....	13
Wykres 4 Typy podmiotów realizujących inicjatywy w ramach BMK w latach 2016-21 i w 2023 r. (N=75).....	14
Wykres 5. Liczba bezpośrednich uczestników BMK na podkarpaciu w latach 2017-21	14
Tabela 1. Instytucje reprezentowane przez realizatorów inicjatyw w ramach BMK w woj. podkarpackim w latach 2016-21 oraz w 2023 r. wg częstości i lat*	26
Tabela 2. Miejsca realizacji projektów w ramach BMK w woj. podkarpackim w latach 2016-21 oraz w 2023 r. wg lat i częstości.....	28
Zestawienie 1. Edukacja kulturowa w poszczególnych dokumentach strategicznych, naukowych i raportach z badań..	7
Zestawienie 2. Wykaz poszczególnych kategorii podmiotów sfery kultury współpracujących z CK w Przemysłu w 2022 r. przy organizacji wydarzeń kulturalnych wg miejscowości	11
Zestawienie 3. Kategorie wiekowe i społeczno-zawodowe grup docelowych inicjatyw zrealizowanych w ramach BMK w województwie podkarpackim w latach 2016-21.....	15
Zestawienie 4. Wydarzenia współorganizowane przez Centrum Kulturalne w Przemysłu w 2022 r.	23
Zestawienie 5. Wykaz kompetencji kluczowych osiągniętych w poszczególnych projektach w ramach BMK 2021 w woj. podkarpackim według częstości ich występowania	24

Aneks

Zestawienie 4. Wydarzenia współorganizowane przez Centrum Kulturalne w Przemyślu w 2022 r.

Lp.	Zadanie	Współpraca
1.	„Biesiada nad Morawskim Łęgiem” – Prezentacja Tradycji Kulinarynych Podkarpacia 9.	Wspólnie z Wójtem Gminy Jarosław i Stowarzyszeniem „Razem w Przyszłość” w Morawsku
2.	43. Biesiada Teatralna w Horyńcu – Zdroju – Konfrontacje Zespołów Teatralnych Małych Form	Wspólnie z Gminnym Ośrodkiem Kultury w Horyńcu-Zdroju
3.	„Festyn pod platanem” – 23. Regionalny Przegląd Grup Śpiewaczych (pieśni zwyczajowe i obrzędowe)	Wspólnie z CK w Zarzeczcu
4.	„Gacok” – 15. Podkarpacki Festiwal Zespołów Tańca Ludowego w Gaci	Wspólnie z GOK w Gaci
5.	„Kolędy i pastorałki” – 22. Regionalny Przegląd Grup Śpiewaczych w Pawłosiowie	Wspólnie ze Stowarzyszeniem Folklorystycznym „Pawłosiowianie”, GOK, Wójt Gminy, Parafią Rzymskokatolicką w Pawłosiowie
6.	„Majówka pod Jaworem” – 6. Regionalny Przegląd Zespołów Śpiewaczych i Tradycyjnych Potraw w Hadlach Szklarskich	Wspólnie z GOK w Jaworniku Polskim, Stowarzyszeniem Tradycji i Kultury Wiejskiej „Jawornik”, Wójtem Gminy Jawornik Polski
7.	7. Międzynarodowy Festiwal Kolęd i Pastorałek w Kalwarii Pałacowskiej	Wspólnie z Klasztorem Franciszkanów w Kalwarii Pałacowskiej i Podkarpackim Stowarzyszeniem Gospel
8.	Obchody Światowego Dnia Wody	Wspólnie z Arboretum w Bolestraszczech
9.	Ogólnopolski Konkurs Recytatorski	Wspólnie z WDK Rzeszów i Zarządem TKT
10.	„Pieśni Maryjne” – 10. Regionalny Przegląd Chórów	Wspólnie z Powiatowym Centrum Kultury w Lubaczowie i Parafią Konkatedralną w Lubaczowie
11.	„Pieśni Pasyjne” – 14. Podkarpacki Przegląd Chórów	We współpracy z MOK w Radymnie, Parafią Rzymskokatolicką św. Wawrzyńca w Radymnie, PZChIO Oddział w Rzeszowie
12.	Podkarpacki Festiwal Piosenki „Śpiewaj razem z nami” – eliminacje rejonowe	Wspólnie z Miejskim Ośrodkiem Kultury w Dębicy, Samorządowym Centrum Kultury w Mielcu, Jarosławskim Ośrodkiem Kultury i Sztuki, Miejsko-Gminnym Ośrodkiem Kultury w Kańczudze
13.	„Pruchnickie Sochaczki” – 20. Jarmark Sztuki Ludowej w Pruchniku	Wspólnie z CKSiT w Pruchniku
14.	10. Przegląd Kapel Ludowych w Pawłosiowie	Wspólnie z GOK w Pawłosiowie
15.	Regionalny Przegląd Kapel Ludowych i Zespołów Śpiewaczych – eliminacje do 56. Ogólnopolskiego Festiwalu Kapel i Śpiewaków Ludowych w Kazimierzu n/Wisłą oraz 56. „Sabałowych Bajań” w Bukowinie Tatrzańskiej	Wspólnie z GOK w Dubiecku
16.	„Tropem Jasia i Małgosi” – 44. Przegląd Teatrzyków Dziecięcych	Wspólnie z GOKSiT w Birczy
17.	„Wątki Folkloru Ludowego” – 20. Międzywojewódzki Przegląd Grup Obrzędowych w Starym Dzikowie	Wspólnie z GOK w Starym Dzikowie, Powiatowym Centrum Kultury w Lubaczowie
18.	Wojewódzki Konkurs „Sacrum w literaturze i sztuce” (eliminacje rejonowe, finał)	Wspólnie z Prywatnym Gimnazjum Sióstr Niepokalanek w Jarosławiu
19.	Wojewódzki Konkurs „Literatura i dzieci” – eliminacje rejonowe	Wojewódzki Dom Kultury w Rzeszowie

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych CK w Przemyślu.

Zestawienie 5. Wykaz kompetencji kluczowych osiągniętych w poszczególnych projektach w ramach BMK 2021 w woj. podkarpackim według częstości ich występowania

Lp.	Kompetencje	1) Bajki robotów ...	2) Bardzo Młodzi Kuratorzy Wystaw	3) Dźwięki kolorów	4) Ilustrowany Alfabet Krosna	5) Izba temkowska	6) Karpackie RękoCZYNY	7) Korzenie	8) Między nami w Międzyczasie	9) Poczet dawnych Jarosławian	10) Tropy do Franciszka Mirandoli ...	11) W poszukiwaniu fraktali
1.	integracja grupowa	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.	integracja w ramach społeczności lokalnej	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
3.	kształtowanie świadomości dziedzictwa kulturowego	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
4.	kształtowanie wrażliwości estetycznej	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
5.	nauka pracy w grupie (umiejętność wspólnego wyznaczania i osiągnięcia celów)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
6.	otwartość na przyjmowanie bodźców z otaczającego świata, w tym głównie treści kulturowych	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
7.	podniesienie poziomu samooceny	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
8.	podniesienie poziomu umiejętności koncentracji, uczenie cierpliwości, konsekwencji w działaniu	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
9.	podniesienie poziomu umiejętności z zakresu komunikowania się	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
10.	rozbudzenie kreatywności i ciekawości	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
11.	rozwijanie wrażliwości na sztukę	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
12.	rozwijanie wyobraźni	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
13.	rozwinięcie poczucia sprawstwa	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
14.	umiejętność obcowania z wytworami kultury wyższej, a w tym ich interpretacji	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
15.	wytworzenie lub wzmocnienie postaw poznawczych	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
16.	zwiększenie poziomu kompetencji językowych	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
17.	zwiększenie poziomu potrzeb kulturalnych i chęci ich zaspokajania poprzez aktywne uczestnictwo w kulturze	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
18.	zwiększenie świadomości w zakresie sztuki	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
19.	podniesienie poziomu literackiego (kreatywne pisanie) i świadomości językowej	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
20.	podniesienie poziomu wiedzy na temat regionu			x	x	x	x	x	x	x	x	x
21.	rozwinięcie umiejętności manualnych	x		x	x	x	x	x	x		x	x
22.	umiejętność wyrażania siebie poprzez sztukę	x		x	x	x	x	x	x		x	x
23.	zainspirowanie samodzielnych poszukiwań własnych form wyrazu artystycznego	x		x	x	x	x	x	x		x	x
24.	promowanie walorów architektonicznych i krajobrazowych regionu				x	x	x	x	x	x	x	x
25.	wzmocnienie poczucia identyfikacji lokalnej, więzi ze społecznością lokalną poprzez zapoznanie jej z historią regionu (patriotyzm lokalny)				x	x	x	x	x	x	x	x
26.	podniesienie poziomu uczestnictwa w kulturze ludowej	x		x		x	x	x	x			x
27.	podniesienie poziomu kompetencji społecznych i obywatelskich		x		x	x		x	x			x

Lp. c.d.	Kompetencje c.d.	1)	2)	3)	4)	5)	6)	7)	8)	9)	10)	11)
28.	podniesienie poziomu partycypacji społecznej		x		x			x	x		x	x
29.	podniesienie poziomu umiejętności współpracy pomiędzy młodszymi i starszymi osobami		x	x		x	x	x	x			
30.	zapoznanie z tradycyjnymi lub nowatorskimi technikami plastycznymi				x	x	x	x	x			x
31.	nabycie wiedzy w zakresie tradycyjnych form sztuki ludowej			x			x	x	x			x
32.	podniesienie poziomu uczestnictwa w kulturze wysokiej	x	x	x						x	x	
33.	rozwijanie wyobraźni przestrzennej		x		x			x			x	x
34.	uwrażliwienie na potrzeby otaczającego świata					x	x	x	x			x
35.	promowanie idei integracji i współpracy międzypokoleniowej					x	x	x	x			
36.	rozwińnięcie poczucia empatii	x					x	x	x			
37.	zwiększenie stopnia koordynacji ruchowej							x	x		x	x
38.	kształtowanie wrażliwości przyrodniczej					x			x			x
39.	promowanie idei uczenia się przez całe życie								x	x		x
40.	rozwijanie percepcji wzrokowej i słuchowej					x			x			x
41.	uwrażliwienie na otaczające dźwięki i ich odbiór z możliwością przeniesienia ich na inne formy artystyczne			x		x						x
42.	zwiększenie wrażliwości społecznej, w tym na potrzeby innych osób					x	x		x			
43.	aktywizacja seniorów					x		x				
44.	nabycie praktycznych umiejętności związanych ze sztuką teatralną	x									x	
45.	podniesienie poziomu wiedzy o wypowiedzi artystycznej jaką jest film				x						x	
46.	podniesienie samoświadomości młodych osób, umiejętności wyrażania swoich uczuć i myśli								x			x
47.	promowanie aktywnej formy wypoczynku								x			x
48.	kształtowanie umiejętności radzenia sobie ze stresem i emocjami (samokontrola)								x			
49.	kształtowanie własnego wizerunku								x			
50.	oswojenie z wystąpieniami publicznymi	x										
51.	podniesienie świadomości kulturowej młodzieży poprzez stworzenie słuchowisk radiowego										x	
52.	praktyczne umiejętności kulinarne					x						
53.	projektowanie graficzne z wykorzystaniem oprogramowania komputerowego		x									
54.	umiejętność tworzenia scenariusza filmowego										x	
55.	zapoznanie dzieci ze ideą różnych form teatralnych										x	
56.	zapoznanie się z technikami fotografowania										x	
57.	znajomość procesu powstawania książki				x							
58.	zorganizowanie ekspozycji dzieł sztuki		x									

Źródło: W. Broszkiewicz, Raport z ewaluacji Programu Narodowego Centrum Kultury
Bardzo Młoda Kultura 2019-2021 województwo podkarpackie,
Przemyśl 2021, s. 69.

Tabela 1. Instytucje reprezentowane przez realizatorów inicjatyw w ramach BMK w woj. podkarpackim w latach 2016-21 oraz w 2023 r. wg częstości i lat*

Lp.	Instytucje - wnioskodawcy	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2023	Ogółem
1.	Gminna Biblioteka Publiczna w Chmielniku	1	1	0	1	1	1	1	6
2.	Stowarzyszenie „Kreatywna Pozytywka”	0	1	0	1	0	1	1	4
3.	Fundacja Teatr Wyobraźni	0	0	0	1	0	0	1	2
4.	Fundacja Wspierania Edukacji i Rozwoju EDU	0	1	0	1	0	0	0	2
5.	Gminny Ośrodek Kultury w Chłopicach	0	0	1	0	1	0	0	2
6.	Gminny Ośrodek Kultury w Komańczy	0	0	0	0	0	1	1	2
7.	Gminny Ośrodek Kultury w Nowym Żmigrodzie	0	0	0	0	1	0	1	2
8.	Gminny Ośrodek Kultury w Żurawicy	0	0	0	1	0	0	1	2
9.	II Liceum Ogólnokształcące w Sanoku	1	0	0	1	0	0	0	2
10.	Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Rudniku n. Sanem	0	0	2	0	0	0	0	2
11.	Szkoła Podstawowa w Cieplicach	0	0	0	0	1	1	0	2
12.	Teatr S.A.N.	1	0	0	0	0	0	1	2
13.	Centrum Dziedzictwa Kulturowego i Informacji Turystycznej w Tyczynie	0	1	0	0	0	0	0	1
14.	Dom Kultury Samorządowego Centrum Kultury w Mielcu	0	0	0	0	1	0	0	1
15.	Dom Kultury SCK w Mielcu	0	0	0	0	0	1	0	1
16.	Ekipa GraTy	0	0	0	0	0	1	0	1
17.	Fundacja "Ramię w ramię - nad Osławą"	0	0	0	0	0	0	1	1
18.	Galeria Sztuki Współczesnej w Przemyślu	0	0	0	0	1	0	0	1
19.	Gminna Biblioteka Publiczna w Orłach	0	0	0	0	0	0	1	1
20.	Gminny Ośrodek Kultury w Borowej	0	0	0	1	0	0	0	1
21.	Gminny Ośrodek Kultury w Krzeszowie	0	1	0	0	0	0	0	1
22.	Gminny Ośrodek Kultury, Sportu i Turystyki w Birczy	0	0	0	0	0	0	1	1
23.	Grupa nieformalna „Zawsze młodzi” (Zarzeczce)	0	0	0	0	0	0	1	1
24.	Koło Gospodyń Wiejskich „Żmigrodzanki”	0	0	0	0	0	0	1	1
25.	Koło Gospodyń Wiejskich w Birczy	0	0	0	0	0	0	1	1
26.	Koło Gospodyń Wiejskich w Czystogarbie	0	0	0	0	0	0	1	1
27.	Koło Gospodyń Wiejskich Zarzeczanki z Zarzeczca	0	0	0	0	0	0	1	1
28.	LO im. M. Kopernika w Nowym Żmigrodzie	0	0	0	0	0	0	1	1
29.	Magdalena Kuś, firma „Z BARWINKIEM” (JDG z siedzibą w Jaśle)	0	0	0	0	0	0	1	1
30.	MBP w Nisku – filia biblioteczna w Nowosielcu, Stowarzyszenie Mieszkańcy z Pasją	0	1	0	0	0	0	0	1
31.	Miejski Dom Kultury w Stalowej Woli	1	0	0	0	0	0	0	1
32.	Miejski Ośrodek Kultury w Dębicy	0	0	1	0	0	0	0	1
33.	Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Baranowie Sandomierskim	0	0	0	0	0	0	1	1
34.	Młodzieżowa Grupa Inicjatyw Twórczych (MGIT) – grupa nieformalna	0	0	0	0	0	0	1	1
35.	Muzeum w Jarosławiu Kamienica Orsettich, Stowarzyszenie Muzyka Dawna w Jarosławiu	0	0	0	0	0	1	0	1
36.	Nadleśnictwo Sieniawa	0	0	0	0	0	0	1	1

37.	Nieformalna grupa młodzieży Gabriela Gniady	0	0	0	0	0	0	1	1
38.	Nieformalna grupa młodzieży Strefa Kultury Młodzieżowej w Chmielniku	0	0	0	0	0	0	1	1
39.	Niepubliczna Szkoła Nr 2 „Kamon” w Przemyślu	0	0	0	0	0	0	1	1
40.	niezależny animator	1	0	0	0	0	0	0	1
41.	Ochotnicza Straż Pożarna w Orłach	0	0	0	0	0	0	1	1
42.	Orkiestra Dęta OSP w Majdanie Sieniawskim	0	0	0	0	0	0	1	1
43.	Ośrodek Kultury w Dukli	0	0	0	0	0	0	1	1
44.	Ośrodek Kultury w Wiśniowej, Fundacja Cherry Home	0	0	1	0	0	0	0	1
45.	Parafia pw. Matki Bożej Łaskawej w Chmielniku	0	0	0	0	0	0	1	1
46.	Parafia pw. Św. Mikołaja Biskupa w Majdanie Sieniawskim	0	0	0	0	0	0	1	1
47.	Podkarpackie Powiatowe Centrum Kultury w Lubaczowie	0	1	0	0	0	0	0	1
48.	Powiatowe Centrum Kultury w Lubaczowie	0	0	0	0	1	0	0	1
49.	Prywatna szkoła muzyczna: PIANO, Marcin Maresz	0	0	0	0	0	1	0	1
50.	Regionalne Centrum Kultur Pogranicza	0	0	0	0	0	1	0	1
51.	Rzeszowski Dom Kultury	1	0	0	0	0	0	0	1
52.	Stowarzyszenie „Razem Lepiej” W Nowej Wsi	0	0	0	0	0	0	1	1
53.	Stowarzyszenie Artystyczne Gościniec Południa	0	0	0	0	0	1	0	1
54.	Stowarzyszenie Edukacyjno-Wychowawcze „Jabłoń”	0	0	0	0	1	0	0	1
55.	Stowarzyszenie na Rzesz Promocji Kultury Tradycyjnej „Życie z przytupem”	0	0	0	0	1	0	0	1
56.	Stowarzyszenie tworzymy lepszą przyszłość	0	0	0	0	0	0	1	1
57.	Szkoła Podstawowa im. bł. ks. Jerzego Popiełuszki w Majdanie Sieniawskim	0	0	0	0	0	0	1	1
58.	Szkoła Podstawowa im. Kard. St. Wyszyńskiego w Komańczy	0	0	0	0	0	0	1	1
59.	Szkoła Podstawowa im. Orłąt Lwowskich w Zabratówce	0	0	0	0	0	0	1	1
60.	Szkoła Podstawowa nr 1 im. por. Jana Bałdy w Chmielniku	0	0	0	0	0	0	1	1
61.	Szkoła Podstawowa nr 1 w Przemyślu	0	0	0	0	0	0	1	1
62.	Szkoła Podstawowa w Boleszycach im. Piotra Michałowskiego	0	0	0	0	0	0	1	1
63.	Szkoła Podstawowa w Krzeszowie	0	0	1	0	0	0	0	1
64.	Szkoła Podstawowa w Małkowicach	1	0	0	0	0	0	0	1
65.	Towarzystwo Dramatyczne im. A. Fredry „FEDREUM” w Przemyślu Stały Niezawodowy Teatr z siedzibą na Zamku Kazimierzowskim w Przemyślu	0	0	0	0	0	0	1	1
66.	Towarzystwo na rzecz rozwoju muzeum kultury łemkowskiej	0	0	0	0	0	0	1	1
67.	Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Zarzeckiej	0	0	0	0	0	0	1	1
68.	Trynieckie Centrum Kultury w Tryńczy	0	0	1	0	0	0	0	1
69.	UKS Młode Wilki	0	0	0	0	0	0	1	1
70.	Urząd Gminy w Birczy	0	0	0	0	0	0	1	1
71.	Urząd Miasta i Gminy Baranów Sandomierski	0	0	0	0	0	0	1	1
72.	Zagroda Edukacyjna „W Międzyczasie”	0	0	0	0	0	0	1	1
73.	Zespół Majdaniacy z Majdanu Sieniawskiego	0	0	0	0	0	0	1	1
74.	Zespół Szkolno-przedszkolny w Zarzeczcu	0	0	0	0	0	0	1	1
75.	Zespół Szkół Ponadpodstawowych Nr 1 im. Jana Szczepanika w Krośnie	0	0	0	0	0	1	0	1

* W 2023 r. zgodnie z Regulaminem dopuszczono możliwość udziału więcej niż dwóch partnerów.

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 2. Miejsca realizacji projektów w ramach BMK w woj. podkarpackim
w latach 2016-21 oraz w 2023 r. wg lat i częstości

Lp.	Miejsce realizacji projektu	Rok							Ogółem
		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2023	
1.	Przemyśl	2	1	0	1	1	1	1	7
2.	Chmielnik	1	1	0	1	1	1	1	6
3.	Krosno	0	0	0	0	0	3	1	4
4.	Mielec	0	1	0	1	1	1	0	4
5.	Nowy Żmigród	0	0	0	0	1	1	1	3
6.	Sanok	1	0	0	1	0	1	0	3
7.	Chłopice	0	0	1	0	1	0	0	2
8.	Cieplice	0	0	0	0	1	1	0	2
9.	Komańcza	0	0	0	0	0	1	1	2
10.	Krzeszów	0	1	1	0	0	0	0	2
11.	Lubaczów	0	1	0	0	1	0	0	2
12.	Nowosielec	0	1	1	0	0	0	0	2
13.	Stalowa Wola	1	0	0	0	1	0	0	2
14.	Wyszatyce	0	0	0	1	0	0	1	2
15.	Baranów Sandomierski	0	0	0	0	0	0	1	1
16.	Bircza	0	0	0	0	0	0	1	1
17.	Borowa	0	0	0	1	0	0	0	1
18.	Dębica	0	0	1	0	0	0	0	1
19.	Dukla	0	0	0	0	0	0	1	1
20.	Jarosław	0	0	0	0	0	1	0	1
21.	Komorów	0	0	0	0	1	0	0	1
22.	Lutowiska	0	0	0	1	0	0	0	1
23.	Majdan Sieniawski	0	0	0	0	0	0	1	1
24.	Małkowice	1	0	0	0	0	0	0	1
25.	Niziny (gm. Orły)	0	0	0	0	0	0	1	1
26.	Obarzým	0	0	0	0	0	1	0	1
27.	Orły	0	0	0	0	0	0	1	1
28.	Rudnik nad Sanem	0	0	1	0	0	0	0	1
29.	Rzeszów	1	0	0	0	0	0	0	1
30.	Tarnobrzeg	0	0	0	0	0	0	1	1
31.	Tryńcza	0	0	1	0	0	0	0	1
32.	Tyczyn	0	1	0	0	0	0	0	1
33.	Wiśniowa	0	0	1	0	0	0	0	1
34.	Wola Sękowa	0	0	0	0	0	0	1	1
35.	Zarzecze	0	0	0	0	0	0	1	1
	Ogółem	7	7	7	7	9	12*	15*	X

*Uwaga! We wnioskach wskazywano więcej niż jedną miejscowość realizacji projektu.

Źródło: opracowanie własne.

Operator regionalny
Programu Bardzo Młoda Kultura
w województwie podkarpackim

**CENTRUM KULTURALNE
w Przemyślu**

Institucja Kultury Województwa Podkarpackiego

ul. Stanisława Konarskiego 9
37-700 Przemyśl
tel./fax 16 678 20 09
e-mail: ck@ck.przemysl.pl